

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 0 8 1 7 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Četrtek, 29. maj 2008 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 30 nalog izbirnega tipa. Vsak pravilen odgovor je vreden eno (1) točko.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti še prepisite črko **na list za odgovore** in s svinčnikom počrtnite ustrezne krogce. Vsaka naloga ima samo **en** pravilen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravilen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 4 prazne.

Navodilo: Pri vsaki od naslednjih tridesetih nalog je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najbolj pravilna samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po Vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kot eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 1 točko. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

01. O družbeni delitvi dela govorimo:

- A ko si v proizvodnji delavci medsebojno pomagajo in delajo v večjih skupinah;
- B ko se proizvodne enote v družbi specializirajo za nekatere proizvode, do drugih pridejo z menjavo;
- C kadar v velikem podjetju precejšen del polizdelkov in sestavin naročajo pri manjših podjetjih;
- D kadar gredo proizvodi v končno porabo in ne v nadaljnjo predelavo;
- E kadar proizvode enakomerno razdelimo med vse člane družbe.

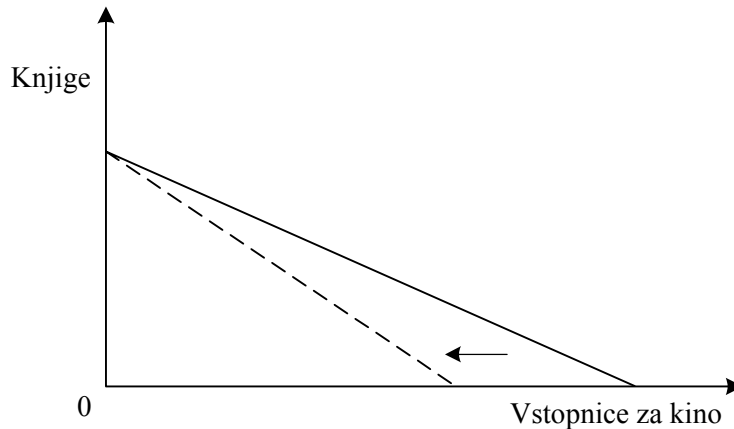
02. Med neekonomske ali proste dobrine sodi:

- A sončna toplota;
- B jabolko, ki ga pobereмо na sosedovem vrtu, kadar sosed tega ne vidi;
- C električna energija v poletnem obdobju, ko je njena poraba bistveno manjša kakor pozimi;
- D odpadni papir, ki ga vračamo v predelavo;
- E avtocestni odsek, na katerem ni treba plačati cestnine.

03. Violeta, ki kupuje svinčnike, tortice in nogavice, bo dosegla potrošniško ravnotežje, ko:

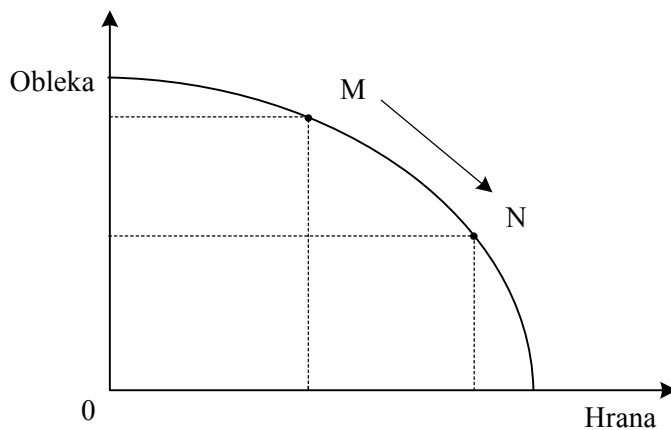
- A bodo mejne koristnosti zadnjih kupljenih enot vseh treh dobrin enake;
- B bo celotna koristnost vseh dobrin enaka 1000;
- C bo mejna koristnost zadnjih kupljenih enot vseh treh dobrin enaka njihovim cenam;
- D bo z danim dohodkom dosegla največjo skupno koristnost od porabe teh dobrin;
- E bo mejna koristnost vseh treh dobrin manjša od skupne koristnosti.

04. Narisana je premica cene za Andreja, ki kupuje knjige ali vstopnice za kino. S črtkano črto je narisan premik premice cene.

Premik premice cene je posledica:

- A zmanjšanja Andrejevega denarnega dohodka;
 - B zvišanja cene vstopnic za kino;
 - C znižanja cene knjig;
 - D Andrejevih večjih potreb po obisku kina;
 - E obiska Andrejeve sestrične, ki jo je Andrej peljal v kino.
05. V državi Solandiji so analitiki ugotovili, da se je proizvodna izbira družbe premaknila iz točke M v točko N na transformacijski krivulji.

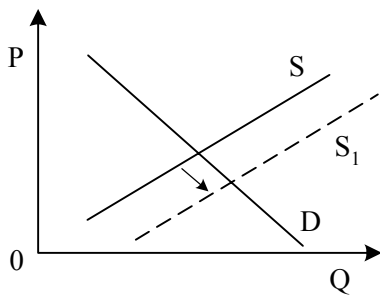

Premik je posledica:

- A znižanja cene hrane;
- B suše, ki je ogrozila pridelek hrane;
- C zvišanja učinkovitosti proizvodnih dejavnikov;
- D odločitve družbe, da v tem obdobju poveča proizvodnjo hrane;
- E uvoza večje količine obleke iz sosednje države.

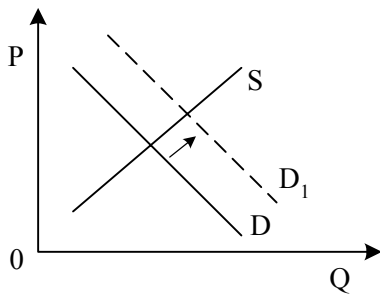
06. Ekonomičnost izračunamo kot razmerje med:

- A obsegom proizvodnje in številom delavcev;
- B obsegom proizvodnje in zanjo potrebnimi stroški;
- C vrednostjo proizvodnje in dobičkom;
- D vrednostjo proizvodnje in zanjo potrebnimi stroški;
- E dobičkom in vloženim kapitalom.

07. Slika prikazuje krivulje ponudbe in povpraševanja na trgu dobrine A.**Krivulja S se je premaknila v S₁, ker:**

- A je država povečala davke proizvajalcem dobrine A;
- B je dobrina A postala modna;
- C so se stroški proizvodnje dobrine A povečali;
- D so proizvajalci pri proizvodnji dobrine A razvili novo tehnologijo;
- E se je dobrina B, ki je substitut dobrine A, pocenila.

08. Slika prikazuje krivulje ponudbe in povpraševanja na trgu avtomobilov.

Krivulja D se je premaknila v D₁, ker:

- A so banke znižale obrestne mere za najem posojil za avtomobile;
- B so se ponudnikom v javnem transportu znižali stroški;
- C se je zaradi zvišanja cen surove nafte podražil bencin;
- D se potrošniki bojijo recesije in brezposelnosti;
- E je država povečala davke proizvajalcem avtomobilov.

09. Znatno povišanje cen avtobusnih vozovnic v primestnem prometu bo povzročilo, da se bo:

- A zmanjšalo povpraševanje po bencinu;
- B povečalo povpraševanje po avtomobilih;
- C zmanjšalo povpraševanje po avtomobilih;
- D zmanjšalo povpraševanje po storitvah taksističnih služb;
- E zmanjšalo povpraševanje po železniških vozovnicah.

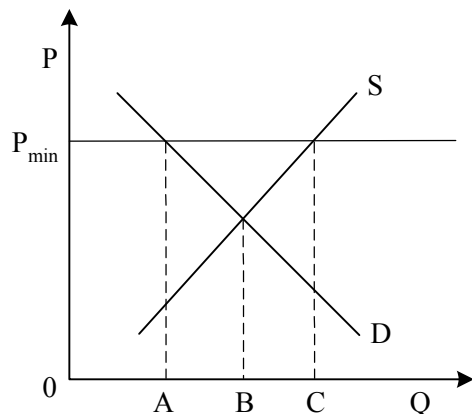
10. Lokalni kinooperater je ugotovil, da pri ceni 10 evrov za vstopnico zasluži v povprečju 9.000 evrov pri predstavi, pri ceni 9 evrov za vstopnico pa 11.200 evrov pri predstavi. Povpraševanje po vstopnicah je:

- A cenovno elastično;
- B cenovno neelastično;
- C usklajeno elastično;
- D popolnoma neelastično;
- E popolnoma elastično.

11. Za popolni monopol najbolj velja naslednja trditev:

- A cena izdelkov in obseg proizvodnje sta večja kakor na konkurenčnem trgu;
- B monopolist bo vedno zaračunal enako visoko ceno za svoje izdelke;
- C na trgu prevladujeta največ dve podjetji;
- D monopolist proda manj izdelkov po višji ceni kakor na konkurenčnem trgu;
- E monopolist zaradi visoke cene svojih izdelkov vedno dosega dobiček.

12. Slika prikazuje trg, na katerem je država predpisala minimalno ceno P_{\min} .

Po posegu države bo prodana količina blaga na trgu:

- A 0B
- B 0C
- C 0A
- D AC
- E AB

13. Realne mezde v Sloveniji se povečajo, če:

- A na volitvah glasujemo za stranko, ki nam obljubi višje plače;
- B se z zvišanjem produktivnosti dela zvišajo nominalne plače;
- C vlada z ustrezno denarno politiko zniža stopnjo inflacije;
- D z rastjo proizvodnje nominalne plače zrastejo hitreje kakor cene dobrin;
- E podjetja povečajo izvoz v druge države Evropske unije.

14. Višino obrestne mere v tržnem gospodarstvu določijo:

- A dogovor med sindikati in delodajalci o višini plač;
- B višina povprečne profitne mere;
- C razmerje med ponudbo in povpraševanjem na trgu posojilnega kapitala;
- D kartelni dogovor med poslovnimi bankami;
- E država tako, da določi višino davčne stopnje na dobiček podjetij.

15. Podjetniški dobiček je:

- A tisti del celotnega dobička podjetja, ki mu ostane po plačilu rente lastnikom naravnih virov, uporabljenih v njegovi proizvodnji;
- B tisti del dobička, ki presega izplačilo mezd zaposlenim v podjetju;
- C del konjunktornega ekstradobička, nastalega zaradi modnih trendov, ki jih je podjetje uspešno predvidelo in pravočasno pripravilo ustrezno kolekcijo poletnih oblačil;
- D tisti del dobička, ki ga prejme podjetnik za aktivno opravljanje poslovnih funkcij;
- E tisti del dobička, ki ostane podjetju po plačilu davka na dobiček državi.

16. Rente so dohodki, ki jih prejmejo:

- A lastniki omejenih in neobnovljivih naravnih virov;
- B lastniki, ki prodajo zemljo po ugodni ceni posameznikom, za obdelovanje;
- C tisti zaposleni v kmetijski proizvodnji, ki so zaradi svoje visoke izobrazbe bolj učinkoviti;
- D državni uradniki, ki zaradi velikega obsega dela opravljajo tudi nadurno delo;
- E lastniki podjetij, ki se ukvarjajo z oddajanjem avtomobilov v najem (po načelu rent-a-car).

17. Marko ima 10.000 evrov. Najboljša izbira zanj je finančno naslednja:

- A nakup 5 hektarjev plodne obdelovalne zemlje v Vipavski dolini, ki jo je mogoče namakati, s pridelavo jagod pa bi imel za 750 evrov dobička;
- B vlaganje v proizvodno podjetje, ki bo s tem denarjem v letu dni proizvedlo 150 smučí, te pa bo prodal po 150 evrov, pri čemer bo znašal dobiček 2 % prihodka od prodaje;
- C ustanovitev podjetja skupaj s Petrom, ki prispeva še 40.000 evrov; podjetje zgradi s tem denarjem turistični apartma, ki jih stane 70.000 evrov, prodajo pa ga za 75.000 evrov;
- D nakup 50 delnic podjetja Avtomobilček, d. d., ki ga stanejo ravno 10.000 evrov, po enem letu pa jih bo prodal po 210 evrov vsako;
- E naložba v hranilno vlogo v poslovni banki, ki mu zagotavlja zanjo letno obrestno mero 8 % in možnost takojšnjega dviga.

18. Denar nastopa v funkciji menjalnega posrednika, ko:

- A z njim plačamo zaostale davke in zamudne obresti;
- B ga posodimo podjetniku Antonu, ki nam plača zanj 7 % obrestno mero;
- C ga shranimo, da bi s prihranki omogočili mladim študij v tujini;
- D z njim plačamo v Mercatorju življenjske potrebščine, ki smo jih nabrali v svoj voziček;
- E z njim kupimo loterijsko srečko.

19. Tretja industrijska revolucija 1980–90 je izbruhnila med drugim zato, ker:

- A je rast nominalnih plač zaposlenih preveč zaostajala za produktivnostjo dela in je bila kupna moč večja glede na ponujeno količino blaga;
- B so bile z obstoječo tehnologijo proizvodne zmogljivosti premajhne in je primanjkovalo blaga;
- C je daljša recesija spodbudila iskanje novih tehnoloških in organizacijskih rešitev, ki so se pokazale zlasti v novih informacijskih tehničnih rešitvah;
- D je država z zviševanjem davkov preveč obremenjevala velika podjetja;
- E so se stara industrijska središča prehitro preusmerjala v nove proizvodnje in niso imela dovolj delovne sile.

20. Finančni kapital pomeni združenje:

- A kapitala velikih poslovnih bank;
- B državne lastnine in kapitala delniških družb;
- C kapitala dveh podjetij, s skupno naložbo;
- D industrijskega in bančnega kapitala;
- E kapitala, ki je v domačem gospodarstvu razmeroma odveč, zato išče naložbe v izvozu.

21. Janez Bogataj je kupil prednostne delnice podjetja »Buča«, d. d. in tako postal lastnik 5 % deleža podjetja. S tem nakupom je pridobil:

- A sedež v nadzornem odboru »Buča«, d. d.,
- B pravico do izplačila dividende in soodločanja v podjetju,
- C pravico do izplačila obresti ob koncu vsakega leta,
- D pravico do soudeležbe pri dobičku,
- E prednost pri sprejemanju pomembnih odločitev podjetja »Buča«, d. d.

22. Karteli so:

- A poslovna združenja podjetij za opravljanje skupnih poslov v proizvodnji, prodaji in finančnih dejavnostih,
- B združenja podjetij, ki so pravno in deloma ekonomsko samostojna, dogovarjajo pa se o skupni prodaji, ceni in tržnih deležih,
- C povezana podjetja iz različnih panog oziroma faz predelave,
- D ohlapni dogovori med podjetji o cenah in združenjih,
- E združenja podjetij iz surovinsko in tehnološko povezanih panog, kar jim v kriznih časih omogoča, da se preusmerijo v uspešnejše posle.

23. V sodobnem gospodarstvu je konkurenca med drugim institucionalna, kar pomeni, da:

- A se pojavlja zlasti kot oligopolna in le v redkih primerih kot monopolna konkurenca,
- B podjetja medsebojno tekmujejo s prodajnimi ukrepi, zlasti s promocijsko dejavnostjo in propagando v vseh možnih medijih,
- C se konkurenca prenaša na mednarodno raven kot globalna konkurenca,
- D podjetja tekmujejo na tehnološki ravni s tehničnim napredkom in na substitucijski ravni z alternativnimi proizvodi,
- E znotraj konglomeratov podjetniške skupine tekmujejo za kapital korporacij s svojimi projekti.

24. Po liberalnem konceptu država zagotavlja:

- A javne dobrine, ker zanje ni mogoče organizirati učinkovitega trga,
- B reševanje ekološkega vprašanja, ker ga trg ne rešuje dovolj učinkovito,
- C varovanje trga in konkurence s pravnim okvirom tržnega gospodarstva,
- D subvencije za manj uspešna zasebna podjetja,
- E brezplačno šolstvo, zdravstvo in stanovanja za revnejši sloj prebivalstva.

25. Ko je znana transnacionalna korporacija Nike, ki izdeluje športno opremo, ustanovila svoj obrat v Koreji, se je v Koreji pojavila dualna gospodarska struktura, kar pomeni, da:

- A je korporacija Nike izkoriščala poceni delovno silo in prednost različnih davčnih sistemov,
- B je korporacija Nike iskala dodatni kapital širše, na mednarodnem trgu, in je zato lažje pridobila sredstva za rast,
- C obrat korporacije Nike v Koreji na področju tehnologije, trženja in financiranja posluje bistveno drugače kakor druga lokalna korejska podjetja,
- D obrat v Koreji po prodajni mreži Nike lažje izvaža v razvite države, pri tem pa se izogne številnim zaščitnim ukrepom teh držav,
- E del korejskega gospodarstva ravna skladno z interesi transnacionalne korporacije Nike, odtujen je od domačega gospodarstva in se tako izogne nadzoru države.

26. S pojmom človeški kapital označujemo:

- A delavce, ki opravljajo kakršno koli plačano delo;
- B delavce, ki nimajo zaposlitve, vendar jo aktivno iščejo;
- C vse osebe, ki opravljajo poklic ter za svoje delo prejemajo dohodke v denarju in naravi;
- D neaktivne osebe, ki so ekonomsko samostojne, ker prejemajo dohodke;
- E kvalitativne značilnosti aktivnega prebivalstva.

27. Osrednja institucija zakonodajne oblasti v Sloveniji je:

- A vlada,
- B državni zbor in državni svet,
- C računsko sodišče,
- D ustavno sodišče,
- E Banka Slovenije.

28. Centralna banka predpiše višjo stopnjo obveznih rezerv poslovnim bankam, kadar želi:

- A povečati količino denarja v obtoku in tako spodbuditi gospodarsko dejavnost;
- B povečati kreditno sposobnost poslovnih bank;
- C zmanjšati kreditni potencial poslovnih bank, tako pa tudi količino denarja v obtoku;
- D zmanjšati ponudbo denarja na denarnem trgu in tako vplivati na znižanje obrestne mere;
- E voditi ekspanzivno denarno politiko, tako pa znižati obrestne mere in povečati zaposlenost.

29. V plačilni bilanci so zabeležena vsa plačila, ki gredo v nekem obdobju legalno prek državne meje. Na kreditno stran plačilne bilance (s pozitivnim predznakom) bi knjižili:

- A 20.000 evrov, ki jih je prejel slovenski vinar pri izvozu vina na Poljsko;
- B 30.000 evrov, ki jih je za nakup avtomobila plačala slovenska vlada nemškemu proizvajalcu;
- C stroške izleta v Grčijo v višini 11.000 evrov, ki so jih maturanti mariborske gimnazije nakazali turistični agenciji Popotnik, d. o. o.;
- D posojilo v višini 100.000 evrov, ki ga je makedonsko podjetje najelo pri Novi ljubljanski banki;
- E 100 avstralskih dolarjev, ki jih je Petru za rojstni dan po pošti poslala teta iz Avstralije.

30. Največji delež v strukturi javnofinančnih odhodkov Slovenije (v letu 2002 kar 40,6 %) obsegajo:

- A plače in drugi izdatki zaposlenim,
- B izdatki za blago in storitve,
- C subvencije,
- D transferji posameznikom in gospodinjstvom,
- E tekoči transferji v tujino.

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran